

NORGES HØYESTERETT

Den 21. oktober 2015 avsa Høyesterett dom i

HR-2015-02104-A, (sak nr. 2015/1274), straffesak, anke over dom,

A (advokat John Christian Elden)

mot

Den offentlige påtalemyndighet (kst. statsadvokat Ingrid Vormeland Salte)

STEMMEGIVNING :

- (1) Dommer **Arntzen**: Saken gjelder utmåling av straff for overtredelse av blant annet straffeloven § 132 første ledd om motarbeiding av etterforskningen av en straffbar handling. Et hovedspørsmål er om det skal reageres med fengselsstraff eller med samfunnsstraff.
- (2) A ble ved Sarpsborg tingretts dom 5. september 2014 dømt for overtredelse av straffeloven av 1902 § 132 første ledd for å ha motarbeidet etterforskningen av et drap. Grunnlaget for domfellelsen var at han hadde hjulpet en bekjent med å dumpe et drapsoffer og med å fjerne blod og gjenstander som var egnet til å tjene som bevis for drapshandlingen. Han ble videre dømt for grovt heleri ved å ha tatt imot 2 000 kroner som ble funnet i avdødes lommebok, og for erverv og bruk av hasj. Dommen har slik domsslutning:

**"A, født 00.00.1993, dømmes for overtredelse av
straffeloven § 132 første ledd
straffeloven § 317 fjerde jf første ledd
straffeloven § 162 første ledd
legemiddeloven § 31 annet ledd jf § 24 første ledd**

til fengsel i 1 – ett – år.

Varetekt kommer til fradrag med 64 – sekstifire – dager."

- (3) A anket dommen til Borgarting lagmannsrett. Anken rettet seg mot bevisbedømmelsen og lovanvendelsen under skyldspørsmålet for så vidt gjaldt overtredelsen av straffeloven § 132 første ledd, og mot straffutmålingen. Lagmannsretten henviste anken over straffutmålingen til ankeforhandling, mens anken for øvrig ble nektet fremmet.
- (4) Borgarting lagmannsrett avsa 20. mai 2015 dom med slik domsslutning:
- "Anken forkastes."**
- (5) Ved Borgarting lagmannsretts dom 10. juni 2015 ble den drapstiltalte dømt til 15 års fengsel for drap under særdeles skjerpene omstendigheter, med noen mindre forhold som straffskjerpene momenter. Dommen er rettskraftig.
- (6) A har anket straffutmålingen til Høyesterett.
- (7) *Mitt syn på saken:*
- (8) Jeg er kommet til at anken forkastes.
- (9) De straffbare handlingene det skal utmåles straff for, er av tidligere instanser beskrevet slik:

"B dro rett etter drapet på C til A, der han dusjet og skiftet klær. Deretter kjørte de sammen i As bil med A som sjåfør innom Bs bopel, der han hentet en stor sort bag. Deretter kjørte de til en Kiwi-forretning på X, hvor det ble kjøpt bl a vaskemidler, gummihansker og brun pakketape.

De kjørte så til 'Y' hvor begge gikk inn med døra låst etter seg.

Inne i 'Y' pakket B liket, som lå på badet, inn i 3 plastsekker, og plasserte dette i den sorte bagen slik at bare knærne stakk opp av glidelåsen. A vasket mens dette pågikk bort blodspor ellers i 'Y', og samlet en del ulike gjenstander fra åstedet i en plastpose og en sekk. I tillegg ble 2 stk PC'er fjernet. Deretter hjalp A B med å løfte bagen med liket ut av 'Y' og inn i bagasjerommet på bilen. De kjørte opp til Z, hvor B ca kl. 20.00 dumpet liket av C i Glomma ved å skyve bagen utfor en støttemur, slik at bagen med liket inni rullet nedover skråningen ned mot vannkanten. Der plasserte B en 9 kg tung stein fra stedet oppi bagen.

Mens dette pågikk satt A i bilen og ventet. Deretter kjørte de til 'Ø' i Å hvor A kastet de to PC'ene i vannet. På et senere tidspunkt kastet han plastposen og sekken med diverse gjenstander fra åstedet i en søppelcontainer på Æ.

...

Senere på kvelden 22.05.2013, etter å ha dumpet liket og PC'ene på forskjellige steder, kjørte A og B til en Shellstasjon i Å der B kjøpte ca 50 gram hasj av D for 5.000 kroner. Av dette partiet ga B 15 - 20 gram til A. ... Ut over denne nærmere angitte transaksjonen er det i retten ikke ført konkrete beviser for annen befatning med narkotika ut over de to tiltaltes egne forklaringer om bruk

Omtrent samtidig med ervervet nevnt ovenfor tok B ca 10.000 kroner i 500-kronersedler ut av avdøde Cs lommebok, og ga 2.000 kroner (4 sedler) til A. Beløpet ble tellet opp mens de to satt i bilen til A."

- (10) Partene er enige om at bestemmelsene i straffeloven av 2005 i dette tilfellet ikke vil lede til et mildere resultat for domfelte, jf. § 3. Dette er jeg enig i, og jeg anvender i det følgende reglene i straffeloven av 1902.

- (11) I likhet med lagmannsretten mener jeg at heleriet A er dømt for isolert sett gir grunnlag for en kortere ubetinget fengselsstraff, mens narkotikaforbrytelsen bedømt alene gir grunnlag for en kortere betinget fengselsstraff. Overtredelsen av legemiddeloven ville medført en bot. Straffeloven § 62 og § 63 kommer følgelig til anvendelse.
- (12) Overtredelsen av straffeloven § 132 første ledd, er det klart mest alvorlige forholdet i saken, og det bærende for straffutmålingen.
- (13) Bestemmelsen rammer et vidt spekter av handlinger som motarbeider etterforskningen av straffbare forhold, og har en strafferamme på to år.
- (14) Det finnes ikke høyesterettspraksis med et saksforhold som er direkte sammenlignbart med saken her. I Rt. 2015 side 636 avsnitt 16 gis imidlertid følgende anvisning på hvilke momenter som er av betydning ved straffutmålingen:

**"Ved straffutmålingen tar jeg utgangspunkt i Høyesteretts dom i Rt. 2008 side 1303, som gjaldt en sak om bistand til flukt etter § 132 andre ledd. De momentene som Høyesterett trekker fram her, må være styrende også for straffutmålingen etter første ledd i bestemmelsen. Det innebærer at alvoret i den straffbare handlingen som hjelpen knytter seg til, og omfanget og betydningen av hjelpen er viktige faktorer, jf. avsnitt 20 i avgjørelsen hvor det innledningsvis heter:
 'Forhold som omfattes av straffeloven § 132 annet ledd kan - som de nevnte sakene viser - variere mye. Ved straffutmålingen må alvoret i det forhold den som flykter er mistenkt for, være av vesentlig betydning. Videre må bistandens omfang, varighet og betydning for den som søker å unndra seg strafforfølgning, vektlegges. Det kan også ha betydning hva som er motivet til den som hjelper.'"**

- (15) Saken fra 2008 som det vises til, gjaldt bistand til flukt etter to drapsforsøk. Høyesterett mente bistandshandlingen isolert sett ga grunnlag for seks måneders fengsel. Hovedmannen var idømt sju års fengsel, og de underliggende straffbare handlingene var således mindre alvorlige enn i saken her, hvor hovedmannen er idømt 15 års fengsel for forsettlig drap under særdeles skjerpene omstendigheter.
- (16) Ut fra dette mener jeg straffen i vår sak som et utgangspunkt bør ligge noe over ett års fengsel. Drap er av de aller groveste forbrytelsene, og det er særlig viktig at de oppklares. Domfelte bistandshandlinger varte i flere timer og dekket ulike faser; som å rengjøre leiligheten der drapet ble begått, medvirke til å dumpe drapsofferet i Glomma og fjerne andre gjenstander som kunne tjene som bevis. For å oppklare drap er det naturlig nok helt sentralt at drapsofferet blir funnet. Det er også av stor betydning for de etterlatte.
- (17) Selv om lagmannsretten ikke har funnet tilstrekkelige holdepunkter for at bistandshandlingen var økonomisk motivert, mener jeg likevel det etterfølgende heleriet – av tingretten karakterisert som "likplyndring" – gir bistandshandlingen en særlig kynisk karakter.
- (18) Ved straffutmålingen legger jeg i formildende retning en viss vekt på at domfelte handlet under press, selv om han ikke var i noen tvangssituasjon. Lagmannsretten uttalte følgende om dette:

"Lagmannsretten legger til grunn at A ble klar over hvilken handling han bisto med å fjerne bevis for fra noe etter at han satte seg i bilen, men legger også til grunn at han følte et sterkt press fra B om å bistå. Siktede har beskrevet en vesentlig fysisk forskjell

mellom ham og hovedmannen, og i tillegg at denne kunne være aggressiv generelt, og at han var spesielt aggressiv den aktuelle kvelden."

- (19) Jeg legger også vekt på at det nå har gått to og et halvt år siden handlingen ble begått til tross for at domfelte under et avhør relativt tidlig i etterforskningen hadde erkjent de faktiske forholdene. Det lange tidsforløpet kan ikke legges ham til last.
- (20) På denne bakgrunn kan jeg som et utgangspunkt slutte meg til lagmannsrettens samlede straffutmåling på ett års fengsel, som i hvert fall ikke er for strengt.
- (21) Spørsmålet er om det foreligger særegne omstendigheter som gjør at det bør reageres med samfunnsstraff, eventuelt med en deldom. Forsvareren har vist til at domfelte bare var 19 år og 5 måneder på gjerningstidspunktet, at han i ettertid har hatt alvorlige psykiske problemer, og at det nå er to og et halvt år siden de straffbare handlingene ble begått.
- (22) Som det fremgår av straffeloven § 28a første ledd bokstav b, er samfunnsstraff forbeholdt de tilfeller der "hensynet til straffens formål ikke taler mot en reaksjon i frihet". Det klare utgangspunktet må være at det ikke reageres med samfunnsstraff ved overtredelser av § 132 dersom motarbeidelsen av etterforskningen gjelder straffbare handlinger der allmennpreventive hensyn står sterkt.
- (23) Jeg viser i denne sammenheng til forarbeidene til den tilsvarende bestemmelsen om samfunnsstraff i straffeloven av 2005 § 48 første ledd bokstav b der det fremheves at i "saker hvor allmennpreventive hensyn normalt gjør seg sterkt gjeldende, bør domstolene likevel være svært tilbakeholdene med å idømme samfunnsstraff. Dette gjelder også i saker med unge gjerningspersoner", jf. Ot.prp. nr. 90 (2003–2004) side 296.
- (24) Dommen inntatt i Rt. 2007 side 626 er et eksempel på at tiltaltes unge alder – 18 og et halvt år – på gjerningstidspunktet kombinert med et etterfølgende tidsforløp på to og et halvt år, førte til at samfunnsstraff ble idømt for blant annet et grovt ran.
- (25) Tatt i betraktning at domfelte i vår sak var nærmere 19 og et halvt år på gjerningstidspunktet, og at bistandshandlingen gjelder et så alvorlig forhold som forsettlig drap, mener jeg samfunnsstraff ikke bør idømmes. Det kan også reises spørsmål om domfeltes egnethet til å gjennomføre slik straff. Av de fremlagte personundersøkelsene fremgår det blant annet at han har hatt problemer med å holde avtaler med Kriminalomsorgen under disse undersøkelsene.
- (26) Domfeltes psykiske problemer, som for en stor del synes å skrive seg fra de straffbare handlinger han er domfelt for, kan heller ikke begrunne samfunnsstraff. Hans soningsdyktighet vil bli vurdert av Kriminalomsorgen i forbindelse med innsettelse i fengsel. Under en eventuell soning vil han ha krav på nødvendig helsehjelp.
- (27) Hensett til sakens alvorlige karakter, finner jeg heller ikke grunnlag for å gjøre deler av fengselsstraffen betinget.

(28) Jeg stemmer for denne

D O M :

Anken forkastes.

(29) Dommer **Kallerud:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.

(30) Dommer **Øie:** Likeså.

(31) Dommer **Matheson:** Likeså.

(32) Justitiarius **Schei:** Likeså.

(33) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

Anken forkastes.

Riktig utskrift bekreftes: